

Kaune paminėtos trėmimo „Priboj“ metinės

Pirmadienį LPKTS Kauno filialas buvusius tremtinius, politinius kalinius, Laisvės kovų dalyvius ir miesto visuomenę pakvietė paminėti 70-ąsias trėmimo „Priboj“ („Bangų mūša“) metines.

Minėjimo pradžioje Kauno filialo pirmininkas Vladas Sungaila ir LPKTS tarybos pirmininkė Vincė Vaidevutė Margevičienė 1-ojo laipsnio žymenis „Už nuopelnus Lietuvai“ įteikė tremtininių šeimoje gimusiam VŠĮ „Kauno tvirtovės parkai“ vadovui, karo istorikui prof. Valdui Rakučiui ir Kauno valstybinio dramos teatro aktoriui, buvusiam tremtinui Petrui Venslovui.

Prof. Valdas Rakutis, analizuodamas amžinai tremtinų užduodamą klausimą – kodėl mes buvome ištremti? už ką? – sakė, kad atsitiktinių trėmimų nebuvo. Tuo metu buvo dvi Lie-

tuvos: „mužikų“ (baudžiauninkų) ir ūkininkų, inteligenčių (laivų žmonių). Iš pastarųjų išaugo laisvės kovotojai. Tai buvolaivės terpė ir ją okupantai siekė sunaikinti. „Mužikų“ Lietuva buvo tinkamas substratas užauginti „tarybinį pilietį“ – paklusnų, nemastantų, nekurianti. Profesorius ragino saugoti istorinę atmintį ir ją perduoti vaikaičiams.

Aktorius Petras Venslovas kalbėjo: „Nors mūsų trėmimas – vėlesnis, vis tiek buvo sunku, ypač gržus – viskas apkresta raudona bacila, o „bandito“ pravardė labai žeisdavo. Susirinkusiejiems jis paskaitė A. A. Jonyno, V. Ma-

cernio, B. Brazdžionio eilių.

Prisiminimais dalijęsi buvę tremtiniai ragino saugoti iškovotą laisvę, juokavo, kad „šaltis ir alkis ilgina gyvenimą“, todėl taip gausiai susirenkame į

minėjimus ir šventes. V. V. Margevičienė prisiminė vaikystę Sibire, gržimą į Lietuvą, žememinčius bendraklasius erzinimus „ruske driske“. Ji pakvietė visus minėjime dalyvaujančius 1949 metų tremtinius ateiti nusi-

fotografuoti.

Populiarius lietuviškas dainas atliko Kauno muzikinio teatro solistas Mindaugas Jankauskas.

Vesta MILERIENĖ
Rasos Duobaitės-Bumbulienės nuotr.

1949-ųjų metų trėmimai

ilgas kelias į ateitį, kurios beveik nėra.

Pažeminimas, priverstinis darbas, skurdas ir beteisiškumas. 70 metų nepamiršom. Tikrai nepamiršot jūs, kurie patyrėte šiuos trėmimus, kurie praradote savo artimuosius ir mylimuosius. Bet nepamirštam ir mes, jaunoji karta.

Nors ir, rodos, laiko visad viskam trūksta, bet nors penkiolikai minučių verta stabtelėti. Ten pat, kur įprastai, prie paminklo tremtiniam. Skuboje tai minimumas. O kasdieniame darbe –

pareiga įamžinti, dokumentuoti, garsinti ir kartoti pasaulyui.

Iš patyrimo, dirbdama Europos Parlamente, žinau, kad kartoju, kad nora kartais jis atrodo lyg neišgirstamas, vis tiek duoda rezultatų. Vis daugiau žmonių išgirsta apie mūsų patyrimus, juos supranta. Mes galime pasitelkti draugus iš užsienio siekdami, kad nebūtų prekiuojama „suvenyrais“ su sovietine simbolika, mes džiaugiamės kūrybiniais rezultatais – filmais, knygomis –

bestseleriais, galiausiai – pastarasis Europos žmogaus teisių teismo sprendimas, kad Lietuvoje sovietai vykdė genocidą. Tai yra maži žingsneliai, bet jie turi didžiulę reikšmę ir prasmę.

Dékoju jums už nuolatines pastangas ir darbą siekiant išsaugoti istorinę atmintį.

Radvilė MORKŪNAITĖ-MIKULĒNIENĖ.
LR Seimo narė,
TS-LKD PKTF pirmininkė

Seime paminėtas Jono Žemaičio-Vytauto 110-asis gimtadienis

Šiame minime daug mūsų valstybei svarbių sukakčių. Viena jų – Prezidento, Lietuvos partizanų ginkluotųjų pajėgų vado, LLKS tarybos prezidiumo pirmininko ir 1949 metų Deklaracijos signataro Jono Žemaičio-Vytauto 110-asis gimtadienis.

Seime situacija tokia, kad jeigu mes patys nepasiūlom, tai ne Istorinės atminties komisija, nei Seimo vadovybė nesima klausimų, kurie būtų nukreipti į istorinės atminties klausimų priminimą. Džiugu tiek, kad bent iniciatyvos neblokuojamos. Tad po TS-LKD Politinių kalinių ir tremtinų frakcijos vardu pateiktuojo prašymo kovo 19 dieną plenarinį Seimo posėdį pradėjome prezidento Jono Žemaičio-Vytauto paminėjimui.

Jo gyvenimą apžvelgė istorikas, prof. dr. Vytautas Vaitkevičius, o šeimos prisiminimais labai šviesiai ir gy-

vybingai dalinosi Vytauto provaikaitė Ana Luisa Monsė:

„Lygiai prieš 110 metų – 1909-ųjų kovo 15 dieną Žemaitijos pienininko šeimoje gimė trečiasis vaikas, mano senelės Aušros Juškaitės-Vilkienės būsimasis dėdė ir krikštatėvis Jonas Žemaitis. Vaikystę praleidės tarp Lietuvos ir Lenkijos, Jonas, baigęs šešias Raseinių gimnazijos klasės, priešindamas tévo troškimams matyti sūnų tēsiant savo verslą – pienininkystę, išstojo į karo mookyklą. Baigęs ją, pradėjo karinę karjerą, kurios dėka, vadovavo Lietuvos ginkluotam antisovietiniam pasipriešinimui. (...)

Jonas Žemaitis, be puikaus strateginio mąstymo ir lyderystės gebėjimų, padėjusių sergėti Lietuvą nuo okupantu, buvo, šiandienos terminais kalbant, ir puikus komunikacijos ekspertas. Jis suprato, jog be fizinės kovos, egzistuoja

ir kita, neapčiuopiamą ir galbūt net daugiaulemantį informacinę kovą, kaip priešprieša leidžiamai propagandai.

Besislapstydamas Lietuvos miškuose vieną vakarą ji lydėjusiai ryšininkai Ninai Nausėdaitei Jonas Žemaitis yra pasakės: „Jei žmonės mus išduoda, tai tada mes visi turime žūti. Tai reikia, kad kas nors iš mūsų liktų gyvas ir pasakytu žmonėms tikrą tiesą. „Būtent šie žodžiai man, kaip ketvirtojo Lietuvos Prezidento Jono Žemaičio provaikaitei, kalba tiesiogiai tiek šiandien švenčiant jo 110-ąsias metines, tiek kasdien savo darbais garbinant Lietuvą. Man tai yra šiu žodžiu išprasminimas.“

Man Jonas Žemaitis-Vytautas – šventos ir moralios, kiek buvo įmanama, kovos simbolis. Būtent i jo pavyzdį turėtume remtis, rodydami Lietuvos partizano paveikslą, nes jis stengesi, kad kova už laisvę laikytusi humanizmo principų, jis neišdavė bendražygių ir Lietuvos.

Kai J. Žemaitis sovietų jau buvo su-

Prof. Vytautas Vaitkevičius, Ana Luisa Monsė ir Radvilė Morkūnaitė-Mikulėniéné

imtas, jis prašė pasimatyti su sūnumi. Jam atnešė sūnaus nuotrauką, kurioje jam užrištas pionierius kaklaraičis. Taip okupantai siekė sutrypti orumą ir suniekinti. Bet Jonas Žemaitis-Vytautas buvo ir liko dvasiškai nenugalėtas.

Tikėkimės, kad bus dar ne viena iniciatyva, kuri leis susipažinti tiek mūsų bendrapiliečiams, tiek bičiuliams užsienyje su šio šviesaus ir didžio žmogaus darbais ir gyvenimu.

Radvilė MORKŪNAITĖ-MIKULĒNIENĖ, Seimo narė
Mindaugo Mikulėno nuotra

Dėmesio!

Balandžio 6 d. (šeštadienį) 10.30 val. Kauno įgulos karininkų ramovės salėje (A. Mickevičiaus g. 19) įvyks LPKTS suvažiavimas. Registracija nuo **9.30 val.**

Delegatus kviečiame dalyvauti.

LPKTS valdybos posėdyje

Kovo 23 dieną Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos buveinėje įvykusiam LPKTS valdybos posėdyje aptartas pasiruošimas ataskaitiniams LPKTS suvažiavimui. Suvažiavime bus ne tik atskaitoma už praėjusius metus, bet ir balsuojama dėl nario mokesčio padidinimo – siūloma 10–12 eurų metams.

Sąjungos pirmininkas dr. Gvidas Rutkauskas aptarė aktualius LPKTS reikalus ir papasakojo apie Visuomeninėje taryboje prie LR Seimo Laisvės kovų ir Valstybės istorinės atminties komisijos bei Pensininkų taryboje prie Socialinės apsaugos ir darbo ministrerijos nagrinėjamus klausimus. Visuomeninėje taryboje diskutuojama dėl

Lukiškių aikštės memorialo, nes tremtiniai ir politiniai kaliniai nori aiškuas paminklo. Skulptorius Čaikauskas tarybai pristatė savą Lukiškių aikštės viziją su vėliavos vieta, moderniu paminklu. Projektas bus pristatytas „Tremtinyje“. Pensininkų taryboje keliamas klausimas dėl nukentėjusių nuo okupacijos asmenų valstybinės pensijos padidinimo. Deja, ši klausimą Seimas atidėjo.

Dėl M. Ivaškevičiaus knygoje „Žalai“ šmeižiamų partizanų į teismą kreipėsi J. Žemaičio-Vytauto sesers dukterės ir vaikaite.

Valdyba nutarė suvažiavimui parenglėti dvi rezoliucijas: dėl nukentėjusių asmenų valstybinės pensijos ir dėl

rašytojui Mariui Ivaškevičiui suteiktos nacionalinės premijos.

LPKTS valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė pasveikino višus į savivaldybių tarybas išrinktus LPKTSnarius, ypač pasidžiaugė, kad Raseinių rajono meru išrinktas LPKTS narys Andrius Bautronis. Ji informavo, kad Lietuva, Latvija ir Estija rengia susitarimą dėl okupacijos žalos atlyginimo.

R. Duobaitė-Bumbulienė apžvelgė pastaruoju metu įvykusius renginius, parodas, pakietė dalyvauti artimiausiuose renginiuose, trėmimų minėjimuose.

Valdybos pirmininkės pavaduotoja Ona Tamošaitienė aptarė pasirengimą suvažiavimui. Valdyba patvirtino sve-

čių sąrašą. O. Tamošaitienė priminė, kad į suvažiavimą filialai nepamirštų atsivežti savo vėliavą, o delegatai, apdovanoti žymeniu „Už nuopelnus Lietuvai“, išisegti žymenį.

Valdyba pritarė tarybos pirmininkės Vincės Vaidevutės Margevičienės siūlymuivaldybos posėdžių protokolus išsiūsti visų LPKTS filialų pirmininkams.

Valdyba nusprendė apdovanoti LPKTS žymeniu „Už nuopelnus Lietuvai“ aktyviausius Marijampolės, Vilniaus, Kauno rajono narius, Kauno tremtinų choro „Ilgesys“ vadovus, prof. Valdą Rakutį ir aktorių Petrą Venslovą.

Kitas valdybos posėdis įvyks gegužės 11 dieną.

Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos tarybos posėdis

TS-LKD Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos tarybos posėdis, kaip išprastai, prasidėjo Lietuvos himnu ir tylos minute, pagerbiant neseniai į Amžinybę išėjusius: Joną Šatką (Klaipėdos r.), Joną Sakelį (Kaunas), LLKS štabo viršininką, buvusį partizaną Vytautą Balsi-Uosį (Kaunas) bei iš 1949 metų kovo mėnesį vykdyto trėmimo „Priboj“ negrįžusius tremtinius. Tarybos posėdžiui pirmininkavo PTKF pirmininkė, Seimo narė Radvilė Morkūnaitė-Mikulėnienė ir PTKF valdybos pirmininkas Donatas Jankauskas.

Pasitvirtinus darbotvarke, apie politines aktualijas kalbėjo Seimo nariai Irena Haase, Radvilė Morkūnaitė-Mikulėnienė ir Vytautas Juozapaitis. Irena Haase pasakojo, kaip ji ir A. Matulės (abu yra TS-LKD frakcijos nariai), kreipėsi į Lietuvos vyriausiąjį adminis-

racinį teismą, prašydami ištirti sveikatos apsaugos ministro įsakymu patvirtinto kompensuojamųjų vaistų aprašo ir kainyno atitikimą teisés aktų reikalavimams. Nuo kovo 1 dienos vaistinės galės išduoti tik pigiausią kompensuojamųjų sąraše esantį vaistą, vadinas, valstybė kompensuos tik pigiausius vaistus, o jei žmogui jis netinka, tuomet turės pirkti brangesnį, bet kompensuojama nebus. Tokiu būdu nepaliekama teisė gydytojui spręsti, kokio vaisto reikią, taip ribojamas gydytojo darbas ir nukenčia ligonis. Kaip teigė Seimo narė I. Haase, šiuo metu laukiama atsakymo iš teismo.

Ji pakomentavo ir kitą atvejį, kai tarybos nariams yra iškelta apkalta, jie atsiima mandatą ir vėl kituose rinkimuose kandidatuoją. Tai plačiai nuskambėjęs Klaipėdos miesto pavyzdys. „Ši ydin-

ga praktika leidžia pažeisti tarybos nario priesaiką ir atleidžia nuo atsakomybės“, – sakė Seimo teisės ir teisėtvarkos komitete dirbanti Irena Haase. Seimo narė Radvilė Morkūnaitė-Mikulėnienė dekojo nariams už darbą rinkimuose ir apžvelgė 2019 metų savivaldos rinkimų rezultatus. „TS-LKD turėjo 11 merų, tiek ir lai-

mėjo. Praradome pozicijas Kretingoje ir Šilalėje, tačiau laimėjome Raseiniuose ir susigrąžinome Anykščius, tikėjomės Agnės Bilotaitės patekimo į 2-ąjį turą Klaipėdoje“, – sakė R. Morkūnaitė-Mikulėnienė.

Kalbėdama apie prezidentorinkimus ji abejojo, kiek galima tikėti reitingais.

(keliamo į 6 psl.)

Rinkimuų pokeris

Baigęsi savivaldybių tarybų ir merų rinkimai. Aiškių laimėtojų yra du: TS-LKD ir socialdemokratai. Lyg tai ir viskas gerai. Galėtume atsikvėpti. Bet laimėjimas tik per gaidžio žingsnį. Ant kulnų lipa socialdemokratai, pretenzijas reiškia ir „valstiečiai“. O rinkimų komitetai – virš visų. Ir tai neramina, nes ne už kalnų ES parlamento ir Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimai. Be to, prastokai pasirodėme didžiuose miestuose, kurie visada buvo mūsų atramos bazė. Kažkas nesuveikė, kažkas negerai, jei miestuose gavome mažiau mandatų nei per 2015 metų rinkimus. Visuose miestuose vietos politikai sąrašų vedliai ir kandidatai iškėlė geriausius savo žmones. Ir rezultatai galėjo būti geresi. Tai pažymėjo ir Gabrielius Landsbergis. Kad TS-LKD partijos skyriuose trūksta gerų lyderių, yra vieša paslaptis. Kai kurie skyriai kartais neranda savų kandidatų į Seimo rinkimus ir prašo atsiusti iš centro. Bet ir centre jų ne per daug. Čia iškilesnės galvos kartais „nukertamos“ dėl menkų prasižengimų, o naujos negreitai atauga. Norime visuomenėi pasiodyti šventuoliais. O šventuolių žmonės nemégsta. Gal dėl to, kad patys jaučiasi ne visada buvę dori.

Kokios rinkimų komitetų sėkmės priežastys? Komitetų buvo daug, apie šimtą. Ir toli gražu ne visiems rinkimai pasiekė. Bet tuos, kuriems vadovavo patyrę politikai arba sėkmingai dirbę

versle, sekėsi. Jie turėjo kuo pasigirti savo darbais ir pasiekimais. Ir rinkėjai jais patikėjo, manydam, kad jie ir politikoje galės nuveikti daug gerovisuomenės labui. Tik kažin ar visi jie panorės dirbtinė savo, bet visuomenės naudai? Šiaip jie yra vadinami oligarchais. Bet ne visiems eiliniams žmonėms šio žodžio neigiamą prasmę yra suprantama.

Politologai ir žurnalistai rinkimų rezultatus vertina panašiai. Vytautas Dumbliauskas pabrėžia, kad komitetai surinko 27 procentus balsų ir turi 311 mandatų. Bet partijos laimėjo 1150 mandatų. Tai ryškios erozijos lyg ir nėra. Konservatoriai laimėjo 253, socialdemokratai – 274, valstiečiai – 223, liberalai – 126, Darbo partija – 62 mandatų. Kitos partijos – mažiau. Gerai bent tai, kad komitetai pastumėjo partijas stiprinti savo skyrius. Blogai, kad komitetai yra tarsi vienkartiniai indai, panaudojai ir išmetei. Jų stiprybė buvo lyderių populiarumas.

Nors gerai pasirodė konservatoriai, bet ne tiek, kad reikėtų džiaugtis. Jiems nesisekė didžiuosiuose miestuose. Laimėta tik: Vilniuje – 9, Kaune – 8, Klaipėdoje – 6, Šauliuose – 3, Panevėžyje – 5 mandatai. Ir tai nėra daug. Socialdemokratai prarado 100 mandatų, o didžiuosiuose patyrė visišką fiasko. „Valstiečiai“ savo mandatus padidino nuo 140 iki 223 ir liko treti. Rinkimai įrodė, kad politiko charizma yra Dievo dovana.

Saulius Spurga, mano, kad „valstiečiams“ buvo nušluostyta nosis. Jie gaivo vos 11,16 proc. balsų. Tai pirmoji šių rinkimų staigmena. Antroji staigmena – LSDP rezultatai – 13,24 proc., o mandatų skaičius beveik viršija konservatorių. Bet pralaimėjimas didmiesčiuose apsunkins G. Palucko šansus partijos pirmininko rinkimuose, nes vienas iš favoritų Mindaugas Sinkevičius pasisako už atskilusiu „bebrų“ sugrąžinimą.

Komitetai yra laikini dariniai. Jie neturi atsakomybės už savo pažadus ir darbus. Jiems yra menki skaidrumo reikalavimai. Bet „valstiečiams“ jie patinka, todėl neskuba ko nors keisti.

Rinkimuose daugiausia šansų turėjo jau dirbantys merai. Iš 60 merų tik 8 nedalyvavo rinkimuose. Iš 52 dalyviusių 16 buvo perrinkti pirmame ture ir 31 pateko į antrą turą. Tik 5 iš karto patyrė pralaimėjimą. Sistema tokia, kad „savivalda“ liko tik žodis. Praktiskai valdo administracija, būrys valdininkų, kurie sprendžia problemas. O tarybos narių žmonės nepažįsta.

Bernardas Gailius stebisi, kad konservatoriai džiaugiasi pergale, bet laimėta tik keliolika mandatų, lyginant su 2015 metų rinkimais. Gi „valstiečiai“ gavo dvigubai daugiau mandatų nei turėjo. Tai ką kalbėti apie kitas partijas? Blogiausia yra socialdemokratų padėtis. Kovoje tarp demokratijos ir oligarchijos jie yra palankesni oligarchinei

partijai. Juos plėšys nesuderinami interesai? Norintys valdžios jų politikai norės, kad partija eitų su „valstiečiais“. Dauguma rinkėjų pripažįsta oligarchijos naudą. Tą rodo ir tiesioginiai merų rinkimai. Laimi tie, kas jau įrodė savo sugebėjimą vadovauti. Rimtas vyras ir „profesionalas“ yra tos pačios monetos pusės. O tai padeda formuotis „valdančiai klasei“, kuri valdo „paprastus žmones“. Tai įrodė ir R. Šimašiaus bei V. Matijošaičio sėkmė.

Ramūnas Terleckas mano, kad socialdemokratai daugiausiai taškų surinko todėl, kad nusivylimo valdančiai sėkė daugėja. Tik kodėl juo nepasinaudojo konservatoriai? Gal todėl, kad nauju idėjų krepšelyje neturi, o socialdemokratų vardas dar siejamas su ramybe ir stabilumu. Draudimų, gasdinių ir specialiųjų komisijų prakaitas pradedė erzinti visuomenę. Valdžioje esančiųjų neklystamumas net baugina, tad imama ieškoti naujų užtękių.

Rinkėjų parama komitetams rodo jų paramą „valstiečiams“ – jų atstovaujanai naujai politikos krypčiai. Panašu, kad ši kryptis išliks ir 2020 metų Seimo rinkimuose. Lietuvos likimas priklauso nuo to, kiek įtakos išsaugos demokratinei opozicijai. Tai, kad TS-LKD savivaldybių rinkimuose gavo daugiausia rinkėjų balsų, teikia vilčių sėkmėi artimiausiems ir 2020 metų Seimo rinkimams.

Dr. Povilas JAKUČIONIS

Ivykiai, komentarai

Donaldas Trumpas nėra Rusijos agentas

Ar kas prieš porą ar trejetą dešimtmiečių būtų pagalvojęs, jog ateis dieňa, kai daugybė žmonių pasaulyje abejos, ar Jungtinė Amerikos Valsčių prezidentas... nėra susijęs su Rusijos žvalgyba! Deja, toks laikas atėjo, bet tai ne faktas, kad JAV vadovas gali būti priklausomas nuo Rusijos, konstatavimas, o įrodymas, kaip giliai ir ciniškai putinistinė Rusija plėtoja savo neteisėtus veiksmus. Nieko nepadarysi, tokia yra demokratijos kaina – nedemokratinės valstybės višada piktnaudžiaus tuo, kad kitose šalyse garantuojamos žodžio laisvės, ir pasistengs jas išnaudoti savo priešiskai įtakai skeleisti. Būtent tokius procesus jau treti metai stebime vykstant politinėms batalijoms Jungtinėse Valsčiose, kur respublikonų partijos opo-

nentai kovoja prieš 2016 metų prezidento rinkimus laimėjusį respublikoną Donaldą Trumpą. Ir nuolat šioje kovoje išlenda „Kremliaus šešėlis“. Tačiau niekas negali pasakyti, kur čia tiesa, o kur – melas.

Paskutinis tokios kovos atvejis – buvusio Federalinio tyrimų biuro direktoriaus Roberto Miulerio vadovaujamas tyrimas, turėjęs patikrinti įtarimus, ar D. Trumpas ir jo 2016 metų rinkimų kampanija buvo susijusi su Rusijos specialiosiomis tarnybomis. Šią savaitę to tyrimo atskaita buvo pateikta atsakingoms JAV žinyboms, tačiau ji yra konfidenciali. Žinoma, atsakymas visuomenei duotas – generalinis prokuroras Viljamas Baras patvirtino, jog R. Miulerio tyrimas nerado jokių įrodymų, kad D. Trumpas ir jo rinki-

mų kampanija būtų turėjusi kokių nors ryšių su rusų agentais. Kita vertus... nėra žinoma, kas toje konfidentialioje atskaitoje, mat oponentai reikalauja ją išviesinti.

Kaip taikliai pastebėjo politologas Linas Kojala, toks atsakymas nuvylė D. Trumpo oponentus demokratus – „tar si tikroji pergalė būtų buvusi alternatyvus dokumentas, konstatavęs, kad pareigas einantis JAV prezidentas yra faktiškai svetimos valstybės agentas“. Toliau jis pateikia istorinių pavyzdžių apie nuolatinę partinę priešpriešą, būdingą JAV nuo pat pirmųjų prezidentų rinkimų. Bet svarbiausia žinia, kurią jaunasis politologas L. Kojala pateikė, yra ši: „R. Miulerio tyrimas sudės visus taškus ant „i“ – reikia džiaugtis, kad JAV teisėsaugos siste-

ma atlaiko tokį atvejį.

Dar 2018 metų gegužė iš JAV komentavau, kad pagrindinė grėsmė prezidentui gali būti ne pats tyrimo turinys, o tai, kad trukdydamas jam vykti D. Trumpas „užsidirbtų“ kliudymo teisėsaugai kaltinimus. Nors prezidentas – emocingas, teisininkai jį suvaldė: nebuvu „gyvo“ interviu su tyréjais, kuriame galima daug ko prišnekėti; nebuvu atleistas ir pats R. Miuleris (nors prezidentas apie tai garsiai svarstė). Tiesa, R. Miulerio tyrimo išvadose nėra vienareikšmio atsakymo, ar Trumpas neklidė tyréjams, tačiau bet kuriuo atveju tai yra prezidentui palankus konstatavimas“.

Taigi galima ramiai atsipūsti – D. Trumpas, JAV prezidentas, nėra Kremliaus agentas. Benkol kas.

Populiariausias ministras kliūva Kultūros komiteto pirmininkui

Kažin, ar bent vienas iš antraplanių politikų turi tokį autoritetą visuomenėje, kokiui pasižymi dabartinis susisiekimo ministras Rokas Masiulis (beje, jis nėra giminė nei liūdnai pagarsėjusiam Egidijui Masiuliu, nei Seimo nariui Kęstučiui Masiuliu, red. past.). Politikas visuomenei tapo žinomas po to, kai 2014 metais buvo paskirtas energetikos ministru vetejė Jaroslavo Neverovičiaus. Tuomet jis delegavo Darbo partija, kuriai R. Masiulis neprikluso. Ministrui jis paskyrė Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė. Puikiai dirbantis ministras tiko ir S. Skvernelio Vyriausybei – 2016 metais R. Masiulis tapo susisiekimo ministru ir netrukus įvedė tvarą „Lietuvos gelezinkeliuose“. Paskui ministrą R. Masiulį pamatėme visai kitame amplua – jam teko vargas susiderėti su streikuojančiais mokytojais.

Kodėl apie tai kalbame? Ogi todėl, kad šios savaitės pradžioje susisiekimo ministriui teko priimti rizikingą sprendimą, kuris, anot politiko, „jam gali kainuoti postą“. O nutiko štai kas – ministras R. Masiulis atleido iš pareigų Klaipėdos valstybinio jūrų uosto vadovą Arvydą Vaitkų. Klausimas – kodėl? Blogai dirbo? Ne, kaip tik atvirkščiai

– teigiama, kad tokiai aukštų ekonominių rodiklių uostas niekada anksčiau nebuvu pasiekęs. Tad, kaip sakoma, „kokios problemos“? Atsakymas yra tai, kad dabar jau buvęs uosto vadovas A. Vaitkus per 2019 metų Savivaldos rinkimus siekė Klaipėdos mero posto kartu su Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sajunga, ojo komandoje buvo uoste dirbančių kompanijų vadovai, skyrę kompanijai maksimaliai leistinas sumas. Mero posto iškovoti nepavyko, A. Vaitkus grįžo vadovauti uostui, o problema, pasak ministro R. Masiulio, „kad tos įmonės, kurias jis privalo kontroliuoti, prižiūrėti, yra ir jo politiniai partneriai, politiniai draugai“, vadinasi, apie skaidrumą uoste tektų pamiršti (negi kontroliuosi savo draugelių biznini, kai esi susaistytas su jais per rinkimus gautais pinigais?).

Negana to, prisiminkime, kad ir neseniai LRT atliktą tyrimą, iki kurį ministras negalėjo nereaguoti: „Su „valstiečių“ sąrašu i Klaipėdos merus kandidatuojant Valstybinio jūrų uosto vadovą Arvydą Vaitkų parėmusiems uostininkams ne kartą šypsojosi sėkmė. Rekonstruotos verslininkų nuomojamos krantinės, pagerintas susisiekimas gelezinkeliais. Sąlygos buvo gerinamos ir

kitoms uosto bendrovėms, tačiau, LRT Tyrimų skyriaus duomenimis, Klaipėdos mero rinkimuose uosto vadovo rinkimų kampaniją parėmė verslininkai sulaukdavo dvigubos naudos. Pavyzdžiu, kol uostas už savas lėšas gerino su Baltarusija dirbančio Igorio Udovickio naudojamas krantines, kita jo bendrovė laimėjo šių darbų konkursą. Uosto vadovas A. Vaitkus nei apie jį rinkimuose parėmusius verslininkus, nei jų verslo sėkmę uoste kalbėti nenori.“ – rašė LRT naujienų portalas (2019-02-07).

Taigi ministras R. Masiulis atleido A. Vaitkų. Ir sujudino skryzdėlyną – R. Karbauskis, Seimo kultūros komiteto pirmininkas, pareiškė, kad greičiausiai iki R. Masiulio „dasibeldė“ (tai kultūros komiteto žodis!) liberalai ir konservatoriai (suprask, padarė įtaką), jam antrino teisė „apologetė“ A. Širinskienė, pameliodama, kad pats ministras nėra nusišalinęs nuo reikalų, susijusių su jo brolio telekomunikacijų bendrove, nors tai netiesa. Matyt, eilinių kartų kaltindami konservatorius sie abu „valstiečiai-žalieji“ apeliuoja į žmonių klaudingą galvojimą, kad Masiulio pavardė reiškia giminystę su TSLKD seimūnu K. Masiuliu ar su libe-

ralu E. Masiuliu. Negarbingas manipuliavimas žmonių nežinojimu!

Žodžiu, R. Masiulis su savo principingumu perbėgo kelią rintam „valstiečių“ reikalui, kurį taikliai įvardijo Seimo narys Arvydas Anušauskas: „A. Vaitkaus pašalinimui gali būti suinteresuoti neskaidrių interesų turintys asmenys“, – sako R. Karbauskis, gindamas Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sajungos ir A. Vaitkaus rinkimų kampanijai 44 tūkstančius eurų paaukojusio baltausiskų trąšų karaliaus „I. Udovickio ir Co“ bei uosto direktoriaus A. Vaitkaus santykius ir bendrą „biznį“ uoste.“

Idomu tai, kad jau kitą dieną pasirodė „valstiečių-žaliųjų“ lyderio R. Karbauskio pareiškimai, kad pasiaiškinti susisiekimo ministrą jis kvies dėl blogos situacijos vykdant žvyrkelių asfaltavimo darbus. O premjeras Saulius Skvernelis pareiškė, kad kol kas nemato pagrindo atleisti ministrą, bet... klausimų jam turi (nors ministro buvo iš anksto informuotas apie ketinimus atleisti uosto direktorių). Taigi, ant svarstyklų eilinių kartų padėta visos „valstiečių-žaliųjų“ viršūnėlės sąžinė. Neišskiriant premjero.

Parengė Gintaras MARKEVIČIUS

Seimo opozicinės frakcijos susitarė dėl koalicijos demokratijai apginti

Seimo Liberalų sąjūdžio (LS), Lietuvos socialdemokratų partijos (LSDP) ir Tėvynės sajungos-Lietuvos krikščionių demokratų (TS-LKD) frakcijos sutarė dėl bendradarbiavimo, pasirašydamos bendrą susitarimą dėl opozicijos lyderio.

Toks sprendimas priimtas atsižvelgiant į tai, kad valdančioji dauguma sisteminai bando varžyti visuomenės demokratines teises, piktnaudžiauja valdžios suteikiamais administraciniams resursais, daro spaudimą žiniasklaidai ir neprieklausomoms institucijoms. Opozicija bendromis pastangomis siekia efektyviau stabdyti vis dažnėjančias žalingas demokratijai iniciatyvas.

Frakcijų susitarimas numato, kad opozicijos lyderio postas bus rotuoamas, atsižvelgiant į frakcijų dydį. Pirmajai šios Seimo kadencijos opozicijos

lydere tapo Liberalų sąjūdžio frakcijos seniūnė Viktorija Čmilytė-Nielsen. Naujoji opozicijos lyderė džiaugiasi susitarimu, leisiančiu konsoliduoti opoziciją ir bendromis jėgomis pasipriešinti toms valdančiųjų iniciatyvoms, kurios klibina Lietuvos demokratijos pamatus.

„Šiandien yra spektras temų, kurios liberalai, konservatoriai ir socialdemokratai sutariame, dėl kurių derinsime pozicijas ir bendradarbiausime. Šis susitarimas leis mums veiksmingiau ginti demokratines vertybes, kurios vis dažniau atsiduria valdančiosios daugumas taikiklyje. Džiaugiuosi, kad su kolegomis pasiekėme tokį susitarimą, ir tikiuosi, kad mūsų bendras darbas opozicijoje leis mums efektyviau atstovauti savo rinkėjams ir bendroms vertybėms, kurios yra demokratijos pagrin-

das“, – opozicinių frakcijų susitarimą pozityviai vertina V. Čmilytė-Nielsen.

Pasak Tėvynės sajungos-Lietuvos krikščionių demokratų frakcijos seniūno Gabrieliaus Landsbergio, šis trijų tradicinių partijų, o kartu ir visų opozicijoje Seime esančių jėgų, susitarimas rodo, kad nepaisant reikšmingų idėjinėlių skirtumų, gebame veikti išvien ir susarti dėl pamatinų dalykų.

„Nedemokratiskos ir antikonstituciines valdančiųjų iniciatyvos bus stabdomos efektyviau, o kartu tai ir neblokas pasitikėjimo pagrindas galiam bendradarbiavimui ateityje“, – sako G. Landsbergis.

Pasak Seimo Lietuvos socialdemokratų partijos frakcijos seniūno Juliaus Sabatausko, opozicija Seime dabar ižgins daugiau galimybų ginti demokratiją.

„Turėsime atstovą Seimo valdyboje, taip pat daugiau galimybų pasisakyti Seime. O svarbiausia, kad opozicinės partijos, net ir turėdamos skirtinges programines nuostatas, galės vieningai dirbti tautos ir valstybės labui“, – pabrėžia J. Sabatauskas.

Opozicijos lyderių rotacija vyks tokia tvarka: pirmają eilinę parlamentinę sesiją lyderiu bus LS frakcijos seniūnas, antrajā eilinę parlamentinę sesiją – LSDP frakcijos seniūnas, trečiąjā ir ketvirtąjā – TS-LKD frakcijos seniūnas. LS, LSDP ir TS-LKD frakcijos, veikdamos opozicijoje, dirbs, teiks išstatymų ir kitų teisės aktų projektus, balsuos ir siūlys alternatyvias politines idėjas savarankiškai, vadovaudamos savo partijų programomis ir vertybinėmis nuostatomis.

TS-LKD informacija

Jaunoji istorikė Rugilė Grendaitė

Jaunoji istorikė Rugilė Grendaitė

Pokario partizaninis karas, okupantų padaryti nusikaltimai, tremtys domina iš Kaišiadorių krašto kilusią Rugilę Grendaitę. Rugilei birželio 14-ąjį sukaks dvidešimt dveji, ji yra Vilniaus universiteto trečiakursė. Mergina yra Lietuvos ateitininkė, Lietuvos šaulių sąjungų ir kitų pilietinių organizacijų narė, organizuoja renginius ir stengiasi dalyvauti visur, kur tik kviečia. 10 klasėje jos organizuotas „Partizaninių dainų“ vakaras gyvuoja iki šiol. Šiais metais vyks jau penktasis renginys. Veiklos formatas plečiasi, Rugilė susitinka su pokario pasipriešinimo dalyviais, užrašo jų atsiminimus, ieško partizaninių dokumentų ir relikvijų. Jai įdomi pokario partizaninio karo istorija, įvykiai jos gimtinėje. Šiemet su TSLKD partijos skyriumi ji buvo išrinkta į Kaišiadorių rajono tarybą, tad savo ateitį ir veiklą sieja su šiuo kraštu.

Apie merginos atradimus ir praradimus, nuveiktus darbus ir svajones ir kalbiname kaišiadorietę Rugilę Grendaitę.

– Kada gi atėjo į jūsų gyvenimą noras prisiliesti prie gyvosios Lietuvos istorijos, tai yra pakario partizaninio karo?

– Istorijos pamokos mokyklose neperteikia esminių tautos įvykių, tremčių, kovos už laisvę. Šie laikotarpiai jaučiamui nėra iki galo suprantami, junčiai. Būtent tuomet, kai mums tie įvykiai tampa „savi“, galima turėti kuriančią, vieningą tautą. Mano téviškėje Neprėkštose kaime – nuostabios vietos, apsuotos miškais, ežerais... Iš netoli eseancių Bartkuškų, Antanaičių, Dabaros kaimų, kuriuos, deja, sunaikino sovietinė melioracija, kilę mano seneliai. Kalbėdama su moksleiviais dažnai pabrėžiu, kad turime žinoti savo šeimos istorijas, nereikia jų išsigąsti, net jeigu jose rasime ne tai, ko tikėjomės.

Mano pirmoji užduotis buvo sužinoti savo šeimos istoriją. Antrasis pasaulinis karas ir okupacijos pakeitė ir gerokaiapsunkino jų gyvenimą. Močiutė iš técio pusės karo metu prarado tėvus, jos tėtis pirmosios sovietinės okupacijos metais buvo patikėjės okupantais, dėl to vokiečių metais buvo sušaudytas. Motina slapstėsi, tačiau greitai susirgo ir mirė. Liko du mažamečiai vaikai: mano močiutė ir jos brolis Stasys. Močiutė užaugino motinos sesuo Daubaros kaime, o broli atidavė į Čiobiškio vaikų namus, tačiau ten jis pradingo...

Viena močiutė turėjusi garbingą Tyzenhauzų pavarde. Mano prosenelis iš técio pusės Pranas Markevičius iš Antanaičių kaimo buvo aktyvus partizanų rėmėjas, dėl to paaukojo savo gyvybę. Giridėdavau ne visai aiškias kalbas apie jo likimą, ši tema buvo vengiama, nepatogi. Tačiau seneliui teko atsakinėti į mano klausimus, stengiausis iš aplinkinių sužinoti kuo daugiau tų įvykių detalių. Taip mano rankose atsidūrė prosenelio baudžiamoji byla. Nors pats gyveno sunkiai, augino gausią šeimą, partizanai jų namuose buvo dažni svečiai. Tardymo metu jis prisipažino, kad buvo Perkūno būrio remėjas. Jo žūtis miglota, senelis pasakojo, kad gaivo laišką apie jo išvežimą į Sibiro lagorį, tačiau byloje mirties priežastis nurodyta kita: širdies išsiplėtimas, kuri tikriausiai reiškia mirštardymą metu... Prosenelis taip pat buvo tarpukario Lietuvos šaulių sąjungos narys, labai džiaugiuosi atradusis ir jo nuotrauką su gražia šaulio uniforma.

– Atėjo į jūsų gyvenimą didieji atradimai...

– 2014 metų birželyje dalyvavau archeologinėje ekspedicijoje Elektrėnu savivaldybėje, Pagrendos miške, kasinėjom partizanų Gudaraiščio bunkerio vietą. Šiame bunkeryje žuvo partizanai broliai Jeronimas, Albertas ir Simonas Seliutės ir Pranas bei Vladas Česonai. Jų kūnai niekinti Kietaviškėse. Ši pažintis su partizanais man buvo sunki. Tą kartą sužinojau apie jaunus žmones savo gyvenimus paaukojusius Lietuvai. Grįžus iš ekspedicijos net „Oi neverk, motušėle...“ žodžiai jau skambėjo kitaip. Tai – mano tévynė, namai. Ką jie reiškia man? Pagarbą ir atsakomybę dėl jos kovoju siems protėviams, norą tai puoselėti ir išsaugoti.

Tėcio, senelio pasakotos istorijos igavo kitą prasmę, kiekvienoje pamokoje sugebėdavau atrasti istorinę temą. Įsitikinimas, kad studijuosiu Vilniaus universitete istoriją, nuo tų dienų nebepaleido. Neturėjau paugliškų dvejonių, svarstyti, ką noriu veikti gyvenime, istorija mane pati susirado ir nepaleidžia lig šiol. Dažnai nesuvokiam savo istorijos panaudojimo galimybų, kiekvienais metais vis stipriau suvokiu šio dalyko svarbą visuomenėje, politikoje. Po tos gyvosios patirties keitėsi viskas: žvilgsnis į seną žmogų, į šimtametį ažuolą, senovinę kaimo trobelę, vaikystėje girdėtas liaudies dainas. Anksčiau laiko manyje atsirado sąmoningumas, atsakomybė, kitas žvilgsnis į turimus dalykus, siekis pasiekti daugiau, o nelaukti, kad tai būtų suteikta kitų.

Taigi grįžusi į kasinėjimų ēmam ieškoti dar gyvų laisvės kovotojų. Pirmoji buvo Antanina Taparauskaitė-Liepsnelė. Jos pasakojimai, kai būdama 16 metų laidojo nukautus brolius partizanus, išniekintus miestelio aikštėje, kai į plaukus įsipynusi partizanų žinutes nešdavo broliams drebėdama, kad tik

Sveikiname

Sveikiname kovo mėnesį gimtadienį švenčiančius LPKTS Rokiškio filialo narius:

Aleksandrą INČIŪRIENĘ ir Afanasių MOROZOVĄ – 80-aji,

Vidą GERVĘ ir Rimantą MALCĄ – 75-aji,

Viktorą BURINĄ – 65-aji,

Vaidą KUŽIULĮ – 50-aji.

Lai meile, džiaugsmu, mielais susitikimais sugrįžta gerumu išdalintas laikas, lai lydi Aukščiausiojo palaima, sėkmė, sveikata, nepaisydama jokių likimo pokštų.

LPKTS Rokiškio filialas

Padėka

Dėkojame knygos „Tremties vaikai“ 4 tomo leidybai paaukojusiam Ignui Požėlai – 1000 eurų.

LPKTS valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė

nesustabdytų stribai, rusų kareivai – mane stipriai paveikė. Visko nesuvokiau, tik supratau, kad man viduje kažkas vyksta. Ašaratomis akimis toliau klausiau jos pasakojimo, o ji ramiu ir išlaikytu veidu man tepasakė: „Mes turėjom užaugti anksčiau“. Partizanų istorijos ir užaugino mane, pradėjau jausti atsakomybę už savo valstybę, atsirado begalinė pagarba praeicių, nes suvoki, kad kai kurie taip stipriai tikėjo Lietuvą, jog paaukojo šeimas ir gyvenimus.

Taip nuo dešimtos klasės prasidėjo mano ieškojimai, kraštotoira, tuo metu dar labai mėgėjška, o dabar jau keilianti ir ambicingesnius tikslus. Praėjau ištisus kaimus ieškodama senolių, galinčių prisiminti anuos laikus, parodyti partizaniškų kovų vietas. Tai tapo mėgstamiausių laisvalaikio praleidimu: kai grįžtu savaitgaliams į gimtą kaimą, manęs laukia kelionė po kaimus, miškus, susitikimai su gyvais istorijos liudytojais. Čia matau didžiulę prasmę, juk tų įvykių amžininkai iškeliauja taip ir nepapasakoje istorijų, kurios ateities kartoms būtų labai svarbios, neparodę vietų, kuriose galbūt dabar tėra plynas laukas, tačiau kiekvieną šių vietų galime prikelti, prakalbinti. Atrodytų prastas miško medis īgauna kitą prasmę, kai sužinai, kad šalia jo partizanai

priėmė priesaiką, paprastas bijūno krūmas senoje sodyboje gali tapti šventu, kai sužinai, kad jis pasodintas vietoje, kuri paženkinta žuvusių kovotojų krauju.

– Žinoma, praėjus nuo partizaninio karo pabaigos daugiau nei šešioms dešimtmis metų atradimai ateina po didelių pastangų ir kruopštaus darbo.

– Viena iš mano svajonių yra atrasoti išlikusius partizanų dokumentus, kurių remiantis rašoma tikroji partizanų kovos istorija. Prie šio tikslo priartėjau 2017 metų vasarą keliaudama Zubiškių apylinkėse, Kaišiadorių rajone. Ten susipažinau su Adele Bagdonavičiūte, kilusia iš Ustronės kaimo Čiobiškio seniūnijoje. Du jos pusbroliai Vytautas ir Felikzas Bagdonavičiai priklausė Didžiosios Kovos apygardos stabui, kareivių apsuptyti bunkeryje nesutiko pasiduoti ir susisprogdino.

Jau išeinančių iš Adelės namų prisiminiau, kad nepaklausiau, ar nežino kur nors paslėptų partizanų archyvų. I ši klausimą ji ramiai atsakė, kad pati su motina tokį archyvą yra paslėpusi gimtojoje sodyboje. Išgirdusi atsakyti be galio džiaugiausi. Tuomet kartu nuykome į jos gimtinę Ustronės kaimę, ir ji nurodė beveik tikslią užkasto archyvo vietą.

(keliamai į 8 psl.)

Archeologinėje ekspedicijoje, tyrinėjant Pagrendos miške buvusį partizanų bunkerį, 2014 metai

2019 m. kovo 29 d.

Minint 1949 metų gyventojų trėmimą „Priboj“ („Bangų mūša“)

Pagal SSRS Ministrų Tarybos nutarimą 1949 metų kovo 25–28 dienomis Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje vyko masinė gyventojų trėmimo operacija žinoma „Priboj“ („Bangų mūša“) pavadinimu. Iš Pabaltijo šalių į Jakutiją, Krasnojarsko ir Chabarovsko kraštus, Omsko, Tomsko, Novosibirsko ir Irkutsko sritis turėjo būti ištremta 29 tūkstančiai šeimų (87 tūkstančiai žmonių), iš jų 8500 šeimų (25,5 tūkstančio žmonių), gyvenusių Lietuvoje. Šeimos buvo tremiamos be teisės sugrįžti, už pabégimą iš tremties vietų numatyta bausti dviečimčia metų katorgos. Stengdamiesi įvykdinti planą, trėmė net neįtrauktas į sąrašus. Tokiu būdu buvo surinkta 8765 šeimos (28 981 žmogus: 9083 vyrai, 11 541 moteris, 8357 vaikai iki 15 metų amžiaus). Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro duomenimis, per operaciją „Priboj“ ir papildomo trėmimo metu iš Lietuvos buvo ištremta daugiau nei 32 200 žmonių. Dauguma tremtinių – 25 161 asmuo (78 procentai) – buvo įkurdinti Irkutsko srities, kiti

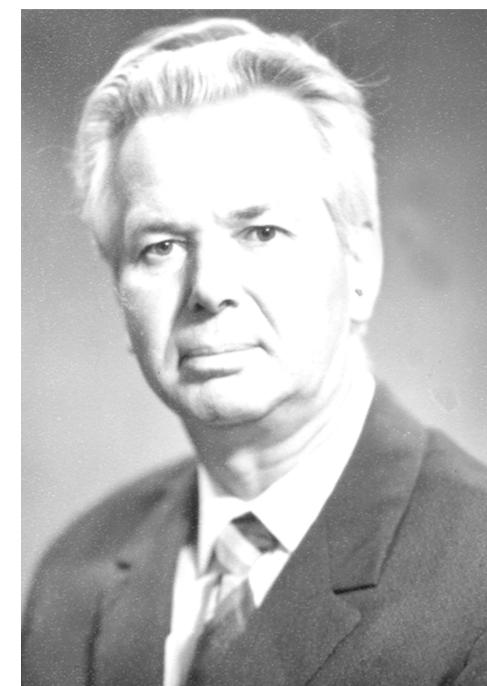
7077 (22 procentai) – Krasnojarsko krašto vietovėse. Jie buvo įdarbinti kolūkiuose, tarybiniuose ar miško pramonės ūkiuose, nedidelė dalis – kalnakasybos ar kitų pramonės šakų įmonėse... Tarp tais metais ištremtu buvo ir Vincento bei Leokadijos Lozoraičių iš Ambrasų kaimo, Barzdų valsčiaus, Šakių apskrities šeima.

Vienas iš LPKTS Kaišiadorių filialo steigėjų

Gyvendamas Kaišiadoryse, su Vincu Lozoraičiu esu daug bendravęs. Nuo 1989 metų, tapęs LPKTS Kaišiadorių skyriaus pirmininku, jis rinko žinias apie šio rajono tremtinius, taip pat Kaišiadorių rajone gyvenusius, tačiau ištremtus iš kitų vietovių. Sudarinėjo partizanų, jų ryšininkų ir rémėjų sąrašus. Žinoma, tuo metu KGB archyvai dar buvo nepasiekiami, tad Vincas tenkinosi žmonių atsiminimais, o kai atėjo laikas, oficialiai sudarinėjo tremtinų sąrašus (surinko daugiau kaip apie 2000 pavardžių). 1992 metais išeido savo tremties atsiminimų knygelę „Ke-

lias tremtin“, o jau 1999 metais Kaišiadorių muziejus iniciatyva pasirodė Vincento Lozoraičio darbas „Kaišiadoriečių kančių kelias 1940–1953“. Dalis jo surinktos medžiagos paskelbta monografijoje „Paparčių ir Žaslių apylinkės“ (1997), „Kietaviškės“ (1998), taip pat periodikoje, ja naudojasi istorikai ir karštotoyrinkai.

V. Lozoraitis gimė 1925 metų birželio 19 dieną Ambrasų kaime, Barzdų valsčiuje, Šakių apskrityje, dylikos vaikų ūkininkų Vincento Lozoraičio, kilusio iš garsios giminės, knygnešių ir politikų, ir Leokadijos Olekaitės šeimoje. Mokėsi Baltrušių pradžios mokykloje, Pilviškių progimnazijoje 1941 metais už antsovietinę veiklą buvo suimtas, po kurio laiko paleistas kaip nepilnametis. Progimnaziją baigė 1941 metų birželio 14-ąją, per didijį trėmimą. Ir vokiečių okupacijos metais už priešišką veiklą buvo suimtas. Kalėjo. Sugrižę įsiderbino Šakių savivaldybėje raštinku, o atidundėjus sovietams, taip Pavėstyčio pradžios mokyklos mokytoju, jos vedėju. Neakivaizdiniu būdu

Vincas Lozoraitis, apie 1980 metai
mokėsi Kauno mokytojų seminarijoje.

Pavėstyti – tai kaimas, įsikūręs kelis kilometrus į rytus nuo Vištyčio ežero, netoli Lenkijos sienos, kalvotoje vietovėje.
(keliamas į 7 psl.)

O kokį, kokį trupinėli tau, gimtine, ir aš atnešiu?

Rius atskleidžia eilėraščiuose:

*Ei, jaunyste, tu gražioji,
Su juoku, džiaugsmu tyru!
Kaip plaštakė praskrajojai
Tu, jaunyste, tu gražioji...
Paviliojai, nuplasnojai
I klaikias šalis tyru.
Ei, jaunyste, tu gražioji,
Su juoku, džiaugsmu tyru!*
„Jaunystei“

Jauna širdis trokšta džiaugtis, skrajoti kaip plaštakė, sugrįžtantis pavasaruis užlieja ją džiaugsmo bangomis. Kaip gera tikėti:

*Upeliai vėl pradės čiurlenti,
Žibucių lankos sužydės.
Kaip linksma, gera bus gyventi,
Laisva daina plauks iš širdies.*

(„Tėvynės pavasario laukiant“)

Tačiau svajones drumšcia 1941-ųjų metų prisiminimai, kai taikūs, niekuo ne-nusiskaltę Lietuvos gyventojai gyvulinuo-se vagonuose buvo tremiami į Sibirą.

*Cionai motutė varstė rožančių,
Sūnui už maldą gyvybę pirkो,
Kai téviškélei uždėjo pančius
Ir vaikus trėmė iš gimtų pirkui.*

*Grakšti mergaitė alpo prie kryžiaus
Ir išgiedojo graudžią noveną,
Kai jos bernelis nebesugrižo,
Palikęs laimę, palikęs vieną...*

(„Palinkęs kryžius“)

Kokia dalia skirta jam? Ką jis gali nuveikti dėl tévynės, kuri brangi kaip motutė? Brėsta kovos už laisvę idėja, nes to meto jaunimas augo meilės tévynėi dvasioje, patriotizmą supratą kaip šventą pareigą.

*Kiek posmų ir odžių priraše
Tavo dainiai, poetai visi?..
O ką duosiu, tévynę, Tau ašai?
Juk ir man taip brangi Tu esi!*

*Už Tave, o miela téviškėle,
Krito daugel girėnų, lukšių...
O kokį, kokį trupinėli
Tau, gimtine, ir aš atnešiu?..*

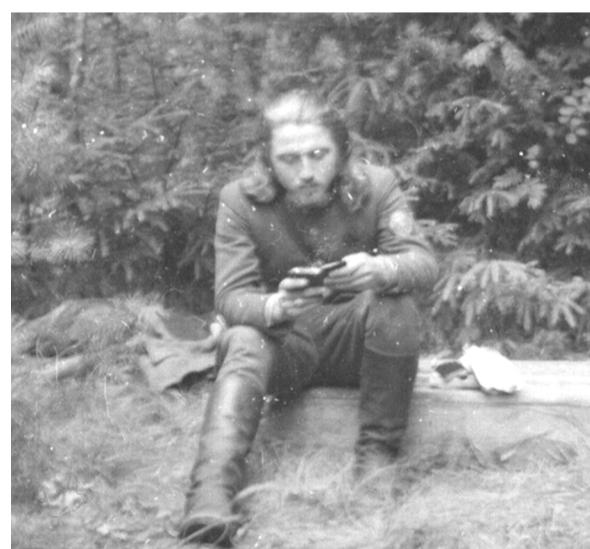
(„Téviškėlei“)

Ši eilėraštį paraše Jurgis Urbonas

gimtajame Stakių kaime 1943 metų vasario šešioliktąją dieną. Mąstydamas apie auką tévynei, tada jis dar nenujautė, kad ir pačiam tekste paaukotai jai patį brančiausią turtą – savo gyvybę.

Prasidėjo antroji sovietinė okupacija ir kruvini susidorojimai su dorais lietuvių. Okupantai paskelbė mobilizaciją į sovietinę armiją. Vyresnieji Jurgio broliai Justinas ir Antanas nenorėjo tarnauti okupantams, jie tapo partizanais, bet netrukus, 1945 metais, buvo pakirsti stribų kulkų. Jurgis skaudžiai išgyveno brolių žūtį. Jis taip pat buvo partizanas, priklausė brolio Antano Urbono-Dragūno būriui. Žuvus broliui, Jurgis stojo į jo vietą, perėmė vadovavimą pagrindinei Dragūnobūriogrupėi, o 1946 metais sukūrė Vytauto apygardos Liūto rinktinės, Jovaro kuopos Perkūno būrį ir jam vadovavo. Subūrė partizanų ryšininkus ir rémėjus, rūpinosi spaunda, žmonių švietimui. Kvietė užrašyti bolševikmetį atspindinčią tautosaką: partizanų dainas, anekdotus, posakius, pasakojimus apie okupacinių valdžią, pasipriešinimą jai.

Gintaras Vaičiūnas „Žuvusiuž Ankyščių krašto partizanų žinyne“, išėjusime 2019 metais, pasakoja, kad Andrioniškio parapijoje, Plotų vienkiemijoje, Juozo Kriauciuono sodyboje įrengtame bunkeryje 1947–1948 metais veikė Algimanto apygardos leidinių spaustuvė, partizanų vadinta „Birštonu“. Bunkeryje slapstėsi apygardos štabo nariai Antanas Kisielius-Sakalas ir Algimanto apygardos vado adjutantas ir štabo leidinių redaktorius Jurgis Urbonas-Lakšutis. Bunkeryje buvo dvi rašomosios mašinėlės ir šapirografas. Čia buvo spausdinami apygardos štabo leidiniai, kai kurie iš jų netgi periodiniai. Jurgis Urbonas-Lakšutis redagavo Algimanto apygardos periodinių leidinių „Partizanų kova“ ir tos pačios

apygardos Šarūno rinktinės štabo periodinių leidinių „Pragiedruliai“. Taip pat ruošė spaudai, redagavo neperiodinius leidinius: „Nejyeiksi, sūnau, šiaurės“, „Pavergtos Sventosios kloniais“, „Aukštaičių žodis“ ir Šarūno rinktinės satyrinių poezijos ir prozos žurnalą „Istrebiteljada“. Išėjo trys numeriai. Mokytojas Jurgis Urbonas-Lakšutis ir būdamas partizanas nepadėjo plunksnos. Drėgname bunkeryje ar valandėlei miške prisėdės ant stuobrio raše eilėraščius, aistringus straipsnius, kūrė būsimos nepriklausomos valstybės viziją. Lakšutčiu i ir kovos draugams nebuvo laiko savo eilėraščius, straipsnius išnešioti, dailinti, gludinti. Jie gimbė pirmu prisėdimu degant spingsulei ar žvaigždėi bunkeryje. Stiprino dvasią svajonės apie Lietuvos laisvę, laimingą ateitį be bolševikų ir stribų. Apie tai ir Lakšutčio surakta Šarūno rinktinės daina:

*Nuo Nevėžio lig Šventosios
Suaidės gojai, šilai,
Kai dėl šalies mylimosios
Pakils vyrai milžinai!*

*Truks vergijos kieti pančiai,
Vysim lauk bolševikus!
Praeityje vargas, kančios
Kaip sapne šiurpiam paliks.*
(keliamas į 6 psl.)

O kokį, kokį trupinėli tau, gmtine, ir aš atnešiu?

(atkelta iš 5 psl.)

Nuskaidrės mergelių akys,
Mamos ašaros nudžius,
Kai gyvenimas lyg plaštakė
Laisvę sumirgės gražus.

Antano Baranausko poemos „Kelionė Petaburkan“ posmo eilutė „Nejveiksi, sūnau šiaurės“ labai tiko partizanų leidžiamos knygėlės pavadiniui. A. Baranausko ir A. Žukausko-Vienuolio memorialinio muziejaus fotografuotame šios knygėlės leidinyje įvardinio teksto autorė Rasa Braženaitė rašo, kad rotaprintu spausdinto ir šimtu egzempliorių tiražu 1947 metais išleisto dvidešimties puslapelių leidinio iki mūsų dienų išliko tik dvi knygėlės. Vieną „išsaugojo“ enkavedistai, leidinėlis buvo eksponuotas jų šlovės muziejuje. Dabar jis saugomas Genocido aukų muziejaus fonduose. Kitą knygę išslapstė Jovaro kuopos partizanų ryšininkė Birutė Biliūnaitė, gyvenanti Anykščiuose. Siame leidinyje išspausdinta, nenurodant autoriaus pavidės, Vincas Mykolaičio-Putino poema „Vivos plango, mortuos voco“ („Gvyuosius apverkiu, mirusiosius šaukiu“). Poema partizanams buvo kaip pasipriešinimo šauksmas, atitiko to meto nuotaikas, rezistencijos siekius. Rinkinėlio autoriai: Antanas Slučka-Šarūnas, Algimanto apygardos partizanų vadasis, Panevėžio mergaičių gimnazijos dailės ir bražybos mokytoja

Vanda Pozukaitė-Vygūnė. Ji savo piešiniais apipavidalindavo visus leidinius, rašė eiles. Ir Jurgis Urbonas-Lakštutis.

„Taip, jau tris kartus nužydėjo alyvomis pasidabinės gežužis, tris kartus nužaliao birželis ir jau trečią kartą į saulę stiepiasi jaunutis atolas – kaip šitos žemės vaikas, vaikas, kuris meilę juodajam arimui, gimatjam žodžiu ir lietuviškai širdžiai iškélė virš savo gyvybės, ir jam priklausančios jaunystės, kuris raudonojo huno ir po jo kojomis vergiškai klūpančio lietuviško Judo liko išgutas iš namų ir pasmerktas mirčiai...“

– rašė Jurgis Urbonas-Lakštutis, apžvelgdamas trejus partizanų kovos ir partizanų spaudos leidimo metus. Spauda padėjo partizanams palaikyti ryšius su visuomenė, buvo rašoma apie okupantų žiaurumą, trėmimus į Sibirą. Tremties neišvengė ir Lakštutio sesuo partizanų ryšininkė Emilia Urbonaitė-Tumienė-Žuvelė, su šeima ištremta į Krasnojarsko kraštą. Partizanų sukurti eileraščiai pasklidino tarp žmonių, virto dainomis. Leidiniai kėlė viltį, tikėjimą, kad pagaliau išauš laisvę. Partizanams jie teikė pasitikėjimo savo jėgomis, ištverme, ryžtu, tikslo kilnumu.

Jurgis Urbonas-Lakštutis žuvo per savo gmtadienį – 1948 metų vasario 2 dieną. Jam sukako dvidešimt ketveri metai. Paandroniškio kaime,

prie Duobulės miško jį apsupo priešai. Partizanas, nerorėdamas jiems pakliūti gyvas, nusisėvė. Jo kūną enkavedistai išniekindami numetė Anykščių turgaus aikštėje. Tačiau skrebai naktį nebuko budrūs. Lakštutio kūna artimieji vogčiomis paėmė ir palaidojo Inkūnų kapinėse.

Stovėjau prie jo kapo. Inkūnuose tvyrojo rudeniška tyla. Tik ošė pušys. Kažkur tolumojaus sausuoļi kalė genelis. I atminti sugržo jo eilėraštis „Fariziejams“, kuris buvo išspausdintas leidinyje „Nejveiksi, sūnau šiaurės“:

*Ne mums vosilkos mėlynos,
Ne mums gėlės prąsta,
Kai rytas bréksti vėlinas,
Bevogdamas jaunystę.*

*Ne mums saulėtos vasaros,
Ne mums vakarai rausta;
Pakeicią juoką ašaros,
O tamsios nakrys - aušrą.*

*Ir vėl bėgs žmonės
vieškeliais,
Dainuos vėl himnus
laisvei...
Tik saugok juose, Viešpatie,
Tai, ką krauju mes
laistėm!*

Nepamirškim, kad už Lietuvos laisvę paaukota partizanų jaunystė, už ją pralietais karštū jaunatviškų širdžių kraujas. Kartu su gyvybe Lakštutis paaukojo ir rašytojo, polo talentą, kuriam išskleisti nebubo nei laiko, nei sąlygų.

Milda TELKSNYTĘ

Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos tarybos posėdis

(atkelta iš 2 psl.)

Ingridė Šimonytė žmonės labai draugiškai priima. Šiuo metu vyksta komunikaciniės varžybos – parašų rinkimai. „Ivertinant rinkimus, pralaimėta kova komitetams. Seimo narys Andrius Kupčinskas yra paruošęs projektą, kad partijoms ir komitetams būtų suvinodintos sąlygos“, – teigė R. Morkūnaitė-Mikulėnienė.

Seimo narys Vytautas Juozapaitis taip pat kalbėjo aktualiaisiais klausimais ir konstatavė, kad padėtis labai sudėtinga ir visko nuleisti juokais negalima. Seimo nariams buvo užduota daug klausimų: ir dėl Lukiskių aikštės, dėl pensijų indeksavimo, dėl sutarimo su „socdemais“ ir kt.

Po Seimo narių pasisakymu posėdis vyko pagal darbotvarę. Buvo aptartai svarbūs klausimai: nutarta TS-LKD PKT frakcijos rinkiminės konferencijos data ir svarstomi PKTF sta-

tuto pakeitimai. PKTF sekretorė Ona Tamšaitienė ataskaitinė rinkiminė konferencija pasiūlė organizuotą pörinkimą, tad nutarta data – birželio 8 diena. Bus renkamas PKTF pirminkas ar pirmininkė ir taryba (konferencijos delegatų kvotos – iš 30 narių dalyvauja 1).

Grupės PKTF statutui tikslinti vadovas Donatas Jankauskas padėkojo dirbusiems prie statuto pakeitimų. Kadangi per TS-LKD suvažiavimą buvo keistas statutas, tai ir frakcijai reikėjo peržiūrėti šį svarbų dokumentą. „Yra radikalų pasiūlymų, tad siūlau rankos pakėlimu išreikštį savo nuomonę“, – kvietė D. Jankauskas.

Daug klausimų, pasiūlymų ir pakeitimų buvo aptarta posėdžio metu: Edvardas Strončikas kėlė klausimą, ar negali frakcija turėti savo vėliavos, simbolikos ir atributikos, Vilhelm Haase siūlė pirmininko kadencijas ketveriems metams

vietoj dvejų. Daug ginčų suskélé siūlymas, kad frakcijos nariai negali būti asmenys, buvę komunistų partijos nariai bei jų vaikai ir vaikaičiai. Šiuo klausimu kalbėjo E. Strončikas (Vilnius), Vytautas Mickus (Klaipėda), Birutė Žilénienė (Ukmergė), Gediminas Uogintas ir Petras Musteikis (Vilnius), Giedrė Baltuškienė (Panevėžys). Buvo nuspręsta, kad vairai neatsako už tévų nuodėmes, ir šis siūlymas atmetas.

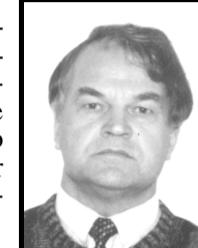
Taip pat diskusiją suskélé naujų narių į frakciją pripažintas. Stojantis į TS-LKD partiją pareiškia norą priklausti frakcijai, bet apie priėmimą nusprendžia skyrius. Iškilo klausimas, kiek mažiausiai narių gali turėti skyrius. Nutarta, kad mažiausias skaičius yra devyni.

Gmtadienio proga buvo pasveikinta Jonavos PKT frakcijos pirmininkė Janė Paulauskiene.

„Tremtinio“ inf.

Ilsėkite ramybėje

Jonas Sakelis
1939–2019

Gimė Plungėje. 1941 m. šeima ištremta į Komiją, Vorkutą. 1946 m. reabilituoti. Tėvas mirė tremtyje. Jonas baigė Maskvos finansų ir ekonomikos institutą. Šeima grįžo į Sibiro apie 1990 m. Nuo 1995 m. Jonas aktyviai dalyvavo LPKTS Kauno filialo veikloje, buvo tarybos ir valdybos narys, Sveikuolių klubo narys, mėgo fotografiuot.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną, sūnus, vakinaitį, giminės ir artimuosius.

LPKTS Kauno filialas

Vincas Petkevičius
1923–2019

Gimė Trakų r. Kaugonių k. 1945–1955 m. kājėjo Komijos lageriuose. Vėliau ištremtas į Irkutsko sr. Sibiro Usolę. Grįžęs į Lietuvą apsigyveno Tauragėje. Buvo laisvės kovos šauklys, tėvynė mylantis žmogus.

Palaidotas Tauragės kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną ir artimuosius.

LPKTS Tauragės filialas

Danutė Šležienė
1935–2019

Gimė Jurbarko r. Šveicarijai k. ūkininkų šeimoje, auginusioje septynis vaikus. Sovietas okupavus Lietuvą, daugelis šeimos narių išsijungė į partizanų gretas. Danutė buvo ryšininkė. Būdama 16 metų suimiota ir išvežta į Irkutsko sr. Bodaičių r. Artiomosko k. Dirbo aukso kasyklose. Ten sutiko savo vyrą K. Šležą, ištekėjo, užaugino du sūnus. Į Lietuvą grįžo 1987 m.

Palaidota Jurbarko r. Varlaukio kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame artimuosius.

LPKTS Jurbarko filialas

Antanas Urbonas
1946–2019

Gimė Kretingos r. 1948 m. su šeima ištremtas į Irkutsko sr. Šamankos k. Sibire sukurė šeimą, užaugino sūnų ir dukterį. 2007 m. su žmona grįžo į Lietuvą, apsigyveno Kretingoje.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną Liudmilą, sūnų Andriejų ir dukterį Ritą su šeimomis ir artimuosius.

Palaidotas Kretingos miesto kapinėse.

LPKTS Kretingos filialas

Ona Sabaitė
1921–2019

Ona Sabaitė gimė Kédainių aps. Krakių valsč. Ažytėnų k. Antano ir Barboros Sabų šeimoje, auginusioje tris vaikus. Brolis Juozas mokėsi Kédainių gimnazijoje, baigė karę mokyklą, jam susteiktas jaunesniojo leitenanto laipsnis. Juozas buvo Lietuvos laisvės armijos narys. 1946 m. areštuotas ir nuteistas 20 m., kalėjo Norilsko lageriuose. Brolis areštavus, Ona su seserimi Elena pabėgo iš namų ir slapstėsi. Elena 1948–1951 m. buvo Prisikėlimo apygardos Jono Boso būrio partizanė. Onutė – partizanų ryšininkė. Jai dažnai teko keisti pavardes: Ona Urbaitė, Benita Šarkaitė, Aldona Juknevičiūtė. 1950 m. areštuota. Saugumiečiams nepavyko irodinti ryšio su partizanomis, tačiau nuteisė už dokumentų klastojimą. Kalėjo Sverdlosko sr. Jurtišio ir Ivdelio lageriuose. Sesuo Elena buvo įkalinta Uchto lageryje. Grįžusios į lagerių seserys apsigyveno Šiauliųose, vėliau išsiškėlė į Kauną. Savo šeimos Onutė nesukūrė, rūpinosi sergančia seserimi. Dirbo vaikų darželyje, daugiaubuočio namo liftininke. 1998 m. jai suteiktas Laisvės kovų dalyvio statusas.

Palaidota Vosyliškio kapinėse.

2019 m. kovo 29 d.

Tremtinys

Nr. 12 (1322)

7

Pro memoria

Gimė Rokiškio aps. Ka-
majų valsč. Upių k. ūkininkų
šeimoje. 1949 m. šeima su tri-
mis mažamečiais vaikais iš-
tremta į Irkutsko sr. Nukuto r.
Tautvilis mokėsi, baigė
vidurinę mokyklą, o Irkutsko
išjungė gydytojo stomatolo-

Jonas Tautvilis Aleksiejus
1936–2019

go specialybę. Susitiko likimo draugę, susituokė.

Po reabilitacijos Tautvilis su žmona, tėvais, seserimi Elvyra ir broliu Petru grįžo į Lietuvą. Išsidarbino stomatologu.

Prasidėjus Atgimimui, aktyviai išjungė Sajūdžio veiklą, tapo Rokiškio iniciatyvinės grupės vadovu. Buvo tikras patriotas, Lietuvos iš didžiosios raidės. Tapo LPKTS Rokiškio filialo pirmininku. Vi-suomet su fotoaparatu ant krūtinės. Visas jamžintas akimirkas išdalindavo kiekvienam fotografiuje esančiam žmogui. Jis buvo ne tik Rokiškio krašto šviesuolis, sajūdietis, tremtinys, bet ir tikintis žmogus. Pastatė ne vieną kryžių savo lė-

šomis: L. Šepkos parke tremtiniams atminti, Kryžių kalne, prie Ilgio ežero Marijos apsireiškimo vietoje. Jo veide vi-suomet vyravo ramybė, orumas, viltis dėl geresnės ateities. Bendražygiai sakydavo: „Tautvilis – lygu Lietuva“.

Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo išvakarėse Tautvilis išėjo amžinojo poilsio, palaidotas Rokiškio Kalneliškio kapinėse prie žmonos Elenos.

Nuoširdžiai užjaučiame dukterį Irutę, sūnų Algirdą, jų šeimas, seserį Elvyrą, brolių Petrą, vaikaites ir du pro-vaišaičius.

**LPKTS Rokiškio filialas,
TS-LKD Rokiškio skyrius**

Ilsėkites ramybėje

Jonas Astašauskas
1928–2019

Gimė Vilkaviškio r. Šilsodžio k. 1947 m. areštuotas, nuteistas 10 m. ir 5 m. be teisių. Kalėjo Kazachstano, Komijos lageriuose. Po Stalino mirties atvažiavo į Krasnojarsko kr. Leibos k., pas motiną. Sukūrė šeimą su Genovaite Kumetaite. Grįžo į tėviškę. Dirbo kolūkyje įvairius darbus. Sulaukė duktės ir sūnaus. Buvo aktyvus LPKTS narys.

Palaidotas Gražiškių kapinėse.
Užjaučiame vaikus ir vaikaičius.

LPKTS Vilkaviškio filialas

Elena Urbaitytė
1928–2019

Gimė Radviliškio r. Tautiškių k. 1948 m. su šeima ištremta į Krasnojarsko kr. Sovetsko r. Beriozovkos k. 1958 m. grįžo į Lietuvą. Apsigyveno Radviliškyje, dirbo vaistinėje.

Palaidota Radviliškio kapinėse.
Nuoširdžiai užjaučiame artimuosius.

LPKTS Radviliškio filialas

Algimantas Antanas Žilinskas
1935–2019

Gimė Kaune, augo Radviliškyje. 1941 m. šeima ištremta į Altaujaus kr. 1958 m. grįžo į Lietuvą. Dirbo Radviliškio statybinėje organizacijoje suvirintoju.

Palaidotas Radviliškio kapinėse.
Nuoširdžiai užjaučiame šeimą ir artimuosius.

LPKTS Radviliškio filialas

Kęstutis Kazimieras Katinas
1942–2019

Gimė Anykščių r. Kudariškio k. ūkininkų šeimoje. 1948 m. šeima ištremta į Krasnojarsko kr. Mažojo Unguto k. Tėvas – politinis kalnys – Sibiro lageryje kalėjo 6 metus. Tremtyje Kęstutis baigė vidurinę mokyklą, Krasnojarsko žemės ūkio institutą ir dirbo Černagorkos bandymų stotyje. 1965 m. vedė tremtinę Onutę Miškinę. Gimė duktė Danutė. 1968 m. grįžo į Lietuvą. Dirbo Rumokų bandymų stotyje moksliniu bendradarbiu. Dalyvaudavo buvusių tremtinų susitikimuose. Kartu su žmona užaugino dvi dukteris ir sūnų.

LPKTS Vilkaviškio filialas

Užjaučiame

Mirus partizanui, LLKS štabo viršininkui, dim. mjr. Vytautui Balsiu, užjaučiame dukterį, artimuosius, bendražygius.

LPKTS Vilniaus skyrius

Nuoširdžiai užjaučiame Genovaitę Gervytę-Adomavicienę, gimines ir artimuosius dėl sesers Valerijos mirties.

LPKTS Rokiškio filialas

Dėmesio!

Valstybinei mokesčių inspekcijai jau galima pateikti gyventojų pajamų mokesčio deklaracijas. Deklaruodami nemirškite 2 procentų GPM skirti Lietuvos politinių kalinių ir tremtiniių sąjungai, paraginkite ir savo bendradarbius, draugus, gimines, kaimynus. Ačiū už Jūsų gerumą.

**LPKTS valdybos pirmininkė
Rasa Duobaitė-Bumbulienė**

Minint 1949 metų gyventojų trėmimą
„Priboj“ („Bangų mūša“)

(atkelta iš 5 psl.)

Apie savo veiklos pradžią ir siaubingus pokario metus atsiminimuose „Kelias tremtin“ Vincas rašė: „Kai atvykau į Pavištytį, kalėjime jau buvo to kaimo seniūnas Augustinas Belevičius, girininkas Kubilius, kalėjo Vytautas Fyleris, Juozas Mickevičius bei keletas vyrių, kurie nenorėjo apsilikinti raudonarmiečių uniformą. Į gyvulinius vagonus buvo patalpintos Pavištyčio ūkininkų šeimos – Jono Bačvinsko, Jono Kumetos, Albino Gutauskio. Jose buvo ir mano mokiniai – visi jie atsidūrė Krasnojarsko krašto Mansko rajono tai-
goje. Tų metų trėmimas buvo pats didžiausias Lietuvos istorijoje. Nebuvo kaimo, iš kurio nebuvo kas nors neišvežtas,

įkalintas ar kitaip nenukentėjo nuo bolševikinio genocido. Tauta kentėjo, o mes, mokytojai, turėjome būti agitatoriai, įtikinėti, kokie jie bus laimingi, susibūrė į kolūkius, turėjome platinti paskolų obligacijas, dalyvauti įvairiuose rinkimuose, organizuoti raudonasių gurguoless...

Kartu su šeima, pavadinta buožėmis ir banditų rėmėjais, ištremtas į Irkutsko srities Sliudiankos rajono Bolšyje Kotygyvenvietę (prie Baikalo ežero) 1949 metų kovo 25-ąją, kai per pavasario atostogas jis iš Pavištyčio parvyko į savo tėvų sodybą, esančią už Pilviškių. Dirbo aukso kasykloje, paskui iškeltas gyventi ir darbuotis į miško pramonės ūkį. Į Lietuvą sugrįžo 1957 metais.

**Spaudai parengė
Stanislovas
ABROMAVIČIUS**

Skelbimai

Kovo 30 d. (šeštadienį) kviečiame į LPKTS Marijampolės filialo 30-mečio iškilmingą paminėjimą.

12 val. sv. Mišios Marijampolės Šv. arkangelo Mykolo bazilikoje (Bažnyčios g. 3).

13 val. minėjimas Marijampolės dramos teatre (P. Armino g. 2).

14 val. spektaklis „Laisvės išėjė“.

Dalyvauja Kazlų Rūdos savivaldybės kultūros centro mėgėjų teatras „Žalvarnis“ ir moterų ansamblis „Medeinė“. Rež. V. Samuoliene.

Kovo 31 d. (sekmadienį) 14 val. Alytaus šaulių namuose (S.Dariaus ir S. Girėno g., 10) įvyks LPKTS Alytaus filialo ataskaitinis rinkiminis susirinkimas. Koncertuos šokių kolektyvas „Žvan-gucis“, dainuos choras „Atmintis“. Prašome aktyviai dalyvauti.

Pasiteirauti tel. 8 694 07641.

Tremtinys
www.lpkts.lt

ISSN 2029-509X

Leidėjas Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sąjunga

Įmonės kodas 300032645

Ats. sask. Nr. LT18 7044 0600 0425 8365 AB „SEB“ bankas

Adresas: Laisvės al. 39, 44309 Kaunas,

Tel. (8 37) 323 204

Redaktorė Jolita Navickienė
Kalbos redaktorė Audronė Kaminskienė
Techninė redaktorė Vesta Milerienė

El. p. tremtinys.redakcija@gmail.com

2 spaudos lankai. Tiražas 1580 egz. Kaina 0,66 euro.

**Spausdino spaustuvė UAB „Morkūnas ir Ko“,
Draugystės g. 17, Kaunas**

Projektus „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekčių atspindžiai“ ir „Istorija be „baltų dėmių“ remia

S P A U D O S ,
R A D I O I R
T E L E V I Z I O S
R É M I M O
F O N D A S

Žaliosios rinktinės istorija

Pabaiga.

Pradžia Nr. 2 (1312)

1949 metai Žaliosios rinktinės partizanų veikimo teritorijoje pasižymėjo didžiule įtampa ir tragiškomis netekimis. 1949 metų sausio 25 dieną Padau-gyvenės kaime (Smilgių valsčiuje), Garliausko sodyboje, žuvo Žaliosios rinktinės štabo nariai: vadas Petras Masilaitis-Virpša, Mečislovas Baltramiejūnas-Tadas, Ona Brazauskaitė-Vaikutis, Antanas Brazauskas-Žaibas, Juozas Montvilas-Apuokas, Petras Paluckas-Žukas, Kazimieras Venslovass-Dédé. Iš vakaro pro šią sodybą praėjo Rudžionis Čemberlenas, Leonas Čelutka-Nemunėlis ir Rimaitis Garnys. Garnys mostelėjo ranka sodybos pusėn ir pa-sakė, kad čia apsistojęs Virpšos būrys. Ant šviežiai prisnigto sniego matėsi dvieju žmonių batų pėdsakai, lygiagrečiai praėjė nuošalios sodybos link.

Grįždamai Čardelių kaimą, kur tuo-met buvo Čemberleno būrys, vyrai už-ejo į Pavartyčių kaimą. Siame kaime, kaip įtarta, Čemberlenas turėjo NKVD informatorių, su kuriuo kažin-ką įtemtai aptarinėjo. Ankst i ryte Garliausko sodybą apsupo enkavedistai kartu su Rozalimo stribais. Partizanai pastebėjo ateinant stribus ir pasislėpē po grindimis įrengtoje slėptuvėje. Moterys nespėjo paslėpti ant stalo paruoštū indų ir nekiesti svečiai suprato, kad namuose kažkas yra. Sodybos šeimininkų buvo reikalaujama parodyti kur yra bunkeris. Išgąsdintos jos nurodė, kur yra jėjimas. Vienas stribas atidarė slėptuvės dangtį ir metė į vidų granatą, kurią Virpša išmetė atgal. Granata

sprogo kambaryje, sunkiai sužeisdama tris stribus. Granatos skeveldros mir-tinai sužeidė ir Virpšą. Narsiausiai kovojo Žaibas ir jo sesuo Vaikutis. Onutė granatomis apmėtė enkavedistus, ir nu-šovusiu šunį, prasiveržė iki Daugyvenės upės. Ji su kartu atbėgusi Žuku nesir-yošokti į ledus plukdančią upę. Tuomet atbėgė enkavedistai juos nušovė.

1949 metų vasario 22 dieną Dovainiškio kaime buvo apsupta Petro Me-čionio-Lapo grupė. Prasidėjusi kova tėsesi pusę dienos. Partizanai nesisten-gė iš karto prasiveržti, bet taikliai šaudė į puolančius enkavedistus. Jonas Bulzgis-Klevas buvo sužeistas, visa jo milinės nu-gara buvo sukapsota kulkų. Partizanai tau-pė šaudmenis ir taikliai apšaudė puolan-cius kareivius. Lapas buvo nukautas, kai perlaukė traukėsi į apsupimo. Priešokulka sugadino Lapo šautuvą, o kita auto-mato serija nukauna vadą. Steponas Vaišvila-Uodas, Antanas Šimulolis-Dru-teika ir Leonas Čelutka-Nemunėlis, pra-siveržė iš apsupimo be rimtų sužeidimų. Nemunėlis prasiverždamas iš apsupimo, nukauna du priešo kareivius.

1949 metų kovo 18 dieną Pakruojo valsčiaus Laipuškių kaime žūsta Žaliosios rinktinės štabo viršininkas Vytautas Česnakavičius-Valas, jo pavaduo-tojas Algirdas Meškauskas-Vanagas bei partizanas Ivanauskas Lizdeika. Tuomet partizanai buvo apsistoję Juozo Tama-šausko sodyboje. Jie pamatė ateinančius Rozalimo stribus. Juozas su seserimi Emilija išbėgo iš namo ir pasileido per laukus, o stribai iš paskos. Tuomet partizanai atidengė ugnį ir nukauna stribą J. Gruodį, o kitą stribą A. Markevičių.

Sužeidžia į petj. Kautynių metu iš na-mo išbėga septyni partizanai ir pasilei-džia miško link. Stribas Olbikas pasi-stato rankinį kulkosvaidį ant akmenų krūvos ir ima šaudyti partizanams pa-vymui. Tuo metu žūsta Valas ir Vanagaitis, o Lizdeika žūsta, kai atvyksta partizanai arklio kinkiniu, norėdami išsigabenti žuvusius draugus.

1949 metų kovo 11 dieną Baisoga-lo valsčiuje, Gankių kaime, Mataičių sodyboje NKVD smogikas Čemberle-nas sušaudė miegančius: Moniką Min-gilaitę-Gražiną, Joną Mančauskā-Valstietį, Liudviką Buvį-Karvelį, Teodorą Morkį-Sakalą. Ši sušaudymą iš-provokavo Karvelis, kuris ēmė šauk-ti ant Čemberleno, kad jis provokato-rius. Iškišusi sodybos šeimininkė nu-ramino išikarščiavusius vyrus, o naktį daržinėje ji išgirdo šūvius. Mataitienė iki ryto jau neužmigo, o auštant nuėju-si rado iššaudytus partizanus. Vienas iš jų buvo sunkiai sužeistas ir dar ilgai siaubingai merdėjo. Ryte sodybą už-plūdo kareiviai, kurie partizanus nu-vezė į Radviliškį ir užkasė Durpyne.

1949 metų spalio 4 dieną Mažuolių miške buvo apsuptas 10 partizanų būrys. Garnizono kareiviai apsupo parti-zanus keliais žiedais ir netikėtai atiden-gė ugnį. Iš karto žūsta Antanas Šimulolis-Druteika ir Alfonsas Somansonas-Karpis. Karpis buvo stambus partiza-nas ir vaikščiojo basas, nes negalėjo sa-vo kojai rasti apavo. Labai įtemto mū-šio metu žūsta: Vincas Tarbūnas-Dagys, Steponas Vaišvila-Uodas ir Boles-sas Sabeckas-Uosis. Buvo sužeista ir suimta ryšininkė Emilija Gegetskaitė.

Sužeistas Nemunėlis išveda iš apsupi-mo sužeistą ryšininkę nuo Raseinių Daną. Sveiki liko tik kuopos vadai Jonas Bulzgis-Klevas ir Stasys Banilis-Smidra. Tų kautynių metu žūsta ir bu-vo sužeisti keletas garnizono kareivių. Partizanus išdavė partizano Stankaus Tigro sesuo Emilija Gorskiene, kuri anksčiau rėmė partizanus, buvo jų ry-šininkė, o vėliau ją užverbavo NKVD.

1949 metų gruodį Pakruojo valsčiu-je, Jasaičių kaime, ryšininkų Šumskių sodyboje, buvo apsuptas ir sužeistas partizanas Nemunėlis. Sužeidės vieną stribą iš apsupties pabėga. Nemunėlių tuokart priima gydyti Miškadvario kai-mo (Rozalimo valsčius) gyventoja Tri-bulienė. Vyro jau nebuvė ir jis viena au-gino septynis vaikus. Name buvo slėp-tuvė, kurioje buvo slapstomi ir kiti parti-zanai. Tribulienė skriausdavo savo šeimą, atiduodavo paskutinį kąsnį su-žieistiems partizanams.

Nemunėlis išgijo ir, užkasęs Žaliosios rinktinės archyvą Aukštakalį kai-me po akmenų krūva, išėjo iš šių vietų, kur akys veda. Pakruojo valsčiuje, No-reikonių kaime, žuvus Jonui Bulzgiui-Klevui bei Stasiui Baniliui-Smidrai, Nemunėlis liko vienas ir nebeteko prasmės toliau kovoti. Tuo labiau kad jo intensyviai ieškojo Čemberlenas su smogikų komanda. Nemunėlis pasidarė dokumentus ir išvyko gyventi į Kaliningrado sritį.

Daug laisvės kovotojų ir jų rėmėjų žuvo, dar daugiau jų buvo išvežta į Si-birą ir lagerius, bet jokios kančios ne-nuslopino laisvės siekio, kuris ir atve-dė prie nepriklausomybės atkūrimo.

Gintautas PABILIONIS

Jaunoji istorikė Rugilė Grendaitė

Petrauskienės globojama parengiai in-formacinių stendų, kurio atidarymą vail-nikavo graži šventė. Lietuvių dainose dažnai girdima rūtų simbolika, jis mums išskirtinė, gražiai atsiskleidžia ir parti-zaninio karo istorijoje. „Jei rasit ka-pą kur miške, statykite kryžių, sodinkit rūtas, už laisvę žuvom mes jauni“, – tai tik vienos šio krašto partizanų dainos žodžiai, tačiau rūtų motyvas reikšmingas kaip atsikartojantis laisvės simbolis. Sa-lia informacinių stendų pasodinome dar-želį: pasodinom rombu dvigubą kryžių iš rūtų – tai Lietuvos partizanų ženklas. Rūtų gėlės, tai gyvybė, būtent gyvieji sim-boliai, šimtamečiai ažuolai, tikriausiai, prasmingiausiai iprasmina žaliųjų bro-lių atminimą, kuriems namai anuomet tapo mūsų žaliosios girios. Dėkinga vi-siems palaikiusiem, prisidėjusiems prie šios iniciatyvos!

Šiuo metu esu Lietuvos laisvės kovos jamžintojų sajūdžio tarybos narė. Su šia organizacija neseniai baigėme pusę metų trukusį „Partizanų Lietu-vos“ projektą. Pagrindinė projekto gi-ja – žygis pėsčiomis per Aukštaitiją, Dzūkiją, Suvalkiją ir Žemaitiją. Žygei-viai pasiekė Radviliškio kraštą, kuriame 1949 metų vasario 16-ąją įvyko reikšmin-giausias partizanų vadų susitikimas. Pa-saulis Lietuvą pamatė tokia, kokią jamate kovojo už laisvę. Be to, lankėme parti-zaninį karą primenančias vietas, isto-rinėmis žiniomis dalinomės su vėtros bendruomenėmis.

Šiuo metu idėjų kaip ug-dyti pilietinę visuomenę ir padėti istoriją pamatyti gyvai, turiu daug. Skaitydama pranešimus mokyklose, kviečiu viakus prisidėti, keliauti po senuosius kaimus, rinki isto-rinę medžiagą, ieškoti įsimintinų vietų. Džiaugiuosi, kad prie manės prisijungė per de-shimtį jaunu žmonių, kuriuos pavyko įkvėpti dėmesio savo tautos istorijai. Neabejoju, kad su šiais jaunais žmonėmis nu-veiksime gražių darbų Lietu-vai. Vasarą įvyks bent du žygiai Laisvės kovoms atminti. Toks būdas susipažinti su istorija man yra labiausiai pritrau-kiančių. Na ovasaros pabaigoje planuoju stovyklėlę jauni-mui „Istorija kitaip: išgirsti, pamatyti, pajusti“. Jos metu mūsų gyvenimas tikrai nusi-kels į praeitį, gyvensime sena-me vienkiemyje, kuriame bus bunkeris, virsime maistą ant krosnies, gaminsime partizaniškus rankdarbius, žygiu-sime, mokymės išgyvenimo gamtoje pagrindų, ieškosime istorinių vietų, jas tvarkysime, nežinomas – įamžinsime.

Dėkodami mūsų pašnekovei už nuo-sių pasakojimą, norime paprašyti skaitytojų atsiliapti į Rugilės Grendai-

Su partizanu Jonu Kadžioniu-Bėda, 2019 metai

tės prašymą pranešti jai apie žinomus dar gyvus partizanus, ryšininkus, žmones, žinančius apie partizaninį karą, turinčius to laikmečio nuotraukų, dokumentų.

I R. Grendaitė kreipkitės adresu: Ja-čiūnų g. 16, LT-56382 Neprėkštos kai-mas, Kaišiadorių r.; tel. 8 647 42 585; el. paštu: rugilegrendaite@gmail.com.

Kalbėjosi Stanislovas ABROMAVIČIUS

2018 metų liepos 6 dieną sumany-mas įamžinti laisvės kovotojų atmini-mą virto tikrove. Bičiulės dr. Aistės